

مروری بر طرح‌های پژوهشی پرستاری مصوب پیرامون موضوع کرونا در ایران: مطالعه مرور دامنه‌ای

لیلا ولی‌زاده^۱، بهاره اکبرزاده^۲، فرزانه باقریه^{۳*}

تاریخ دریافت ۱۴۰۱/۰۴/۱۳ تاریخ پذیرش ۱۴۰۲/۰۳/۱۶

چکیده

پیش‌زمینه و هدف: در پاسخ به پاندمی کووید-۱۹، پژوهشگران پرستاری پژوهش‌های مختلفی در ابعاد مختلف این بیماری انجام داده‌اند. از این رو شناخت و ارزیابی فعالیت‌های پژوهشی و علمی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری پژوهشی بسیار ضروری است. مطالعه حاضر در راستای بررسی موضوعات طرح‌های تحقیقاتی پرستاری مصوب پیرامون موضوع کرونا در ایران انجام گرفت.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نوع مرور دامنه‌ای است و بر اساس پنج گام پیشنهادی آرکسی و اومالی (۲۰۰۵) شامل شناسایی و تعیین پرسش‌های پژوهش، شناسایی مطالعات مرتبط، انتخاب مطالعات، جدول‌بندی داده‌ها، جمع‌بندی و خلاصه‌سازی و گزارش نتایج در محدوده زمانی ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۰ انجام گردید.

یافته‌ها: نتایج پژوهش حاضر نشان داد بیشترین تعداد طرح‌های تحقیقاتی مصوب مربوط به بیماران مبتلا به کرونا و خانواده آن‌ها و نیز پرستاران و ارائه‌دهندگان مراقبت سلامت بوده است. در این حوزه، مطالعات انجام‌شده غالباً پیرامون موضوعات روان‌شناختی از جمله اضطراب، مرگ، استرس و افسردگی بود. در حوزه بیمار و خانواده، لازم است توسعه مدل‌ها و نظریه‌های مراقبتی پرستاری و ارتباط نظریه‌های پرستاری و تأثیر آن‌ها در مراقبت پرستاری از بیماران مبتلا به کووید ۱۹ مورد بررسی قرار گیرد تا بتوان با به‌کارگیری نظریه‌های پرستاری در فرایند پرستاری مراقبت از بیماران مبتلا به بیماری کووید ۱۹، کیفیت مراقبت‌ها را ارتقاء بخشید. در حوزه پرستاران و ارائه‌دهندگان مراقبت، لازم است مطالعات بیشتری در حیطه تمایل پرستاران به ارائه مراقبت از بیماران مبتلا به بیماری عفونی صورت گیرد و همچنین صلاحیت پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به بیماری عفونی از جمله کووید ۱۹ بررسی گردد. در حوزه دانشجویان، اساتید و اعضای هیئت‌علمی پرستاری، همچنین سیستم‌های ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی درمانی مطالعات کمتری صورت گرفته است. در این حوزه بیشترین پژوهش‌ها در رابطه با کیفیت آموزش‌های مجازی و نقاط ضعف و قوت این روش آموزشی و نیز توانمند بودن اساتید در استفاده از آن بود. آموزش الکترونیکی ممکن است بر سلامت و پیامدهای تحصیلی دانشجویان تأثیر بگذارد؛ از این رو نیاز به تحقیقات بیشتری است. در حوزه سیستم‌های ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی و درمانی لازم است تحقیقات بیشتری مرتبط با مدیریت منابع انسانی انجام شود. همچنین لازم است طراحی مدل‌های استراتژیک نوآورانه برای تأمین نیروی انسانی انجام گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر می‌تواند به پژوهشگران پرستاری، اساتید و اعضای هیئت‌علمی، مدیران و سیاست‌گذاران حرفه پرستاری در شناسایی هر چه بیشتر و سریع‌تر موضوعات پژوهشی موردنیاز و در راستای اولویت‌های پژوهشی کمک نموده و بنابراین منجر به افزایش بدنه دانش رو به رشد پیرامون موضوع کرونا شود.

کلیدواژه‌ها: طرح تحقیقاتی مصوب، کووید-۱۹، سامانه اخلاق در پژوهش‌های زیستی، پژوهش‌های پرستاری

مجله پرستاری و مامایی، دوره بیست و یکم، شماره دوم، پی‌درپی ۱۶۳، اردیبهشت ۱۴۰۲، ص ۱۱۵-۱۰۸

آدرس مکاتبه: ارومیه، پردیس نازلو، دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، تلفن: ۰۴۴۳۲۷۵۴۹۶۱

Email: fbagheriyeh95@gmail.com

مقدمه

جهان امروز است که به یک نگرانی بین‌المللی تبدیل شده است (۱).
 ویروس جدید کرونا موسوم به کووید-۱۹، یک مسئله جدی و
 این بیماری برای اولین بار در اواخر دسامبر سال ۲۰۱۹ میلادی در
 ناحیه ووهان چین گزارش شد. با توجه به سرعت گسترش این
 نوظهور و به‌عنوان مهم‌ترین چالش سلامت در کشور ایران و نیز در

^۱ استاد، گروه کودکان پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

^۲ دانشجوی دکتری پرستاری، گروه کودکان پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی تهران، تهران، ایران

^۳ استادیار، گروه داخلی-جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول)

ویروس، اکثریت کشورها در حال حاضر آلوده شده‌اند و پاندمیک بودن این ویروس به یک اورژانس جهانی تبدیل شده است (۲، ۳). در پی پاندمی کووید-۱۹ در نقاط مختلف جهان، پاندمی کروناویروس در ایران به صورت رسمی در ۳۰ بهمن ۱۳۹۸ تأیید شد. تا به امروز در کشور ایران شش موج همه‌گیری کرونا رخ داده و در حدود ۷ میلیون نفر به بیماری مبتلا شده‌اند و از این تعداد در حدود ۶/۵ میلیون نفر بهبود یافته و متأسفانه حدود ۱۳۶ هزار نفر جان خود را از دست داده‌اند (۴).

بیماری کووید-۱۹، یک بیماری تنفسی بسیار مسری است که در اوایل سال ۲۰۲۰ به سرعت در سراسر جهان گسترش یافت و یک همه‌گیری بی‌سابقه را به وجود آورد (۵، ۶). این پاندمی، نظام‌های سلامت را در کل جهان به چالش کشیده و باعث شده است که برای رفع مشکلات سلامتی و درمانی ناشی از شیوع و همچنین به تبع آن برای رفع سایر مشکلات اجتماعی، روانی و اقتصادی ناشی از پاندمی این عفونت در سراسر جهان زمینه‌های پژوهشی گسترده‌ای به وجود آید، تا با به‌کارگیری نتایج پژوهش‌های مختلف درک بهتری از این بیماری و پیامدهای آن حاصل شود (۷). کنترل پاندمی ناشی از کووید-۱۹ و همچنین تهیه اطلاعات معتبر در این زمینه، در حال حاضر به دغدغه جهانی تبدیل شده است (۸). از این رو در سراسر جهان، پژوهشگران و تیم‌های پژوهشی، طیف وسیعی از پژوهش‌های مرتبط با کووید ۱۹ را طراحی و اجرا نموده‌اند (۹، ۱۰). همچنین علاقه پژوهشگران به پژوهش در زمینه کووید-۱۹ نیز افزایش یافته است به طوری که موضوع کووید ۱۹- یکی از موضوعات اصلی انتشارات اخیر بوده است، که این می‌تواند در جهت کاهش شیوع پاندمی کووید-۱۹ و پیامدهای آن مؤثر باشد (۱۱). به بیان دیگر نتایج این‌گونه تحقیقات دانش کنونی جامعه علمی را در خصوص شناسایی ابعاد مختلف بیماری کووید-۱۹ شکل می‌دهد (۱۲).

نظام سلامت در مقابله با بیماری‌های واگیرداری مانند کووید ۱۹، نقش به‌سزایی دارند. نظام سلامت می‌بایست برنامه قابل قبولی برای مواجهه با این بیماری داشته باشد، چراکه در صورت نبود برنامه و یا سیاست‌گذاری درست در حوزه سلامت، کشور با مشکلات عدیده‌ای روبرو خواهد شد و فشار زیادی بر نظام سلامت خواهد آمد (۱۳). در این میان عملکرد پرستاری در نجات جان افراد در این پاندمی بسیار مؤثر است. تحقیقات پرستاری در این زمینه نقش مهمی ایفا می‌کنند (۱۴). چگونگی پاسخ مؤثر به بیماری کووید ۱۹ به تحقیقات پرستاری نیز متکی است (۱۵). برای کمک به مؤسسات مراقبت سلامت به منظور برآورده کردن چالش‌ها و نیازهای خود در طول پاندمی، تحقیقات پرستاری از عناصر حیاتی مهم برای آمادگی

سازمانی و تدوین سیاست‌های لازم جهت کنترل بیماری است (۱۴)، (۱۶). پژوهش‌های پرستاری در طول بحران از جمله کووید ۱۹ منجر به ارتقای دانش در زمینه نحوه مدیریت بیماری از جمله مدیریت درد، اضطراب، داروهای تجویزی، نیازهای تغذیه‌ای شده است (۱۷). در ایران نیز جهت شناسایی جنبه‌های مختلف این بیماری در حرفه پرستاری، طرح‌های پژوهشی گوناگونی به تصویب رسیده است که در حال اجرا یا خاتمه یافتن است. پیشنهاد طرح‌های پژوهشی اسنادی هستند که در راستای انجام پروژه‌های پژوهشی توسط محققان تهیه می‌شوند و با توجه به تقاضای انجام پژوهش در جامعه در مورد موضوعات گوناگون از جمله بار بیماری، همه‌گیری‌ها، تهدیدها و عوامل طبیعی ارائه می‌گردند (۱۸). بر همین اساس با توجه به افزایش و گسترش انجام پژوهش‌های مختلف حوزه موضوعی کووید-۱۹ در ایران، طرح‌های تحقیقاتی مختلفی در این زمینه ارائه گردیده است. با توجه به آنکه تولید علم در دانشگاه‌ها که شامل انجام طرح‌های پژوهشی و انتشار نتایج به دست آمده از آن‌ها است، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است، از این رو شناخت و ارزیابی فعالیت‌های پژوهشی و علمی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری پژوهشی بسیار ضروری است. بنابراین هدف از پژوهش حاضر بررسی عناوین طرح‌های تحقیقاتی پرستاری در حال اجرا یا اتمام یافته مصوب در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی ایران در حوزه موضوعی کووید-۱۹ به صورت مرور دامنه‌ای^۱ است تا با شناسایی عناوین طرح‌های پژوهشی انجام شده در حیطه کووید-۱۹ به مدیران، اساتید و سیاست‌گذاران پرستاری در استفاده از نتایج آن طرح‌ها کمک نمود، همچنین با شناسایی خلأ پژوهشی موجود در این حیطه به پژوهشگران و محققین پرستاری در انتخاب موضوعات پژوهشی مورد نیاز در کشور پیرامون کووید-۱۹ کمک نمود.

مواد و روش کار

این مطالعه از نوع مرور دامنه‌ای است. روش مرور دامنه‌ای، تصویری از وضعیت فعلی پژوهش‌های انجام شده در یک حیطه خاص را ارائه می‌دهد (۱۹). مرور دامنه‌ای ابزار ایدئال برای تعیین دامنه یا محدوده مجموعه‌ای از متون نظری در مورد یک موضوع خاص هستند و تصویر روشنی از میزان مطالعات و متون نظری در دسترس را نشان می‌دهند. در واقع یکی از اهداف اصلی مرور دامنه‌ای، شناسایی و به تصویر کشیدن پژوهش‌های در دسترس است (۲۰). آرکسی و اومالی (۲۰۰۵) اولین چهارچوب روان‌شناختی را برای هدایت پژوهش‌های مرور دامنه‌ای ارائه کردند. پنج گام پیشنهادی آن‌ها شامل شناسایی و تعیین پرسش‌های پژوهش، شناسایی

^۱ Scoping Review

در گام چهارم خلاصه‌برداری انجام می‌شود به طوری که داده‌های حاصل از جستجو به صورت دسته‌بندی ارائه می‌گردد. لذا پژوهشگران در این مرحله تجزیه و تحلیل داده‌ها را به صورت دسته‌بندی موضوعی ارائه دادند. در صورت اختلاف نظر و ابهام دو پژوهشگر، پژوهشگر سوم صحت و دقت دسته‌بندی‌ها را بررسی نمود. در نهایت در گام پنجم جمع‌بندی و گزارش یافته‌ها به در پاسخ به پرسش‌های پژوهش صورت گرفت.

یافته‌ها

نتایج پژوهش نشان داد در مجموع تعداد کل طرح‌های پژوهشی مصوب پیرامون موضوع کرونا در ایران ۳۹۲۲ طرح بودند. از میان آن‌ها ۷۱۰ (۱۸٪/۱۰) عنوان مطالعه به نوعی مرتبط با حرفه پرستاری بودند و ۱۸۳ (۴٪/۷) طرح پژوهشی مصوب به طور خاص مرتبط با حرفه و دانش پرستاری بوده و در عناوین آن‌ها واژه‌های پرستاری، پرستاران، مراقبت پرستاری، دانشجویان پرستاری، اساتید و اعضای هیئت‌علمی پرستاری قید شده بود (جدول ۱).

نتایج پژوهش و بررسی عناوین طرح‌های پژوهشی پرستاری مصوب مرتبط با موضوع کرونا در ایران نشان داد که بیشترین میزان مطالعات به ترتیب در چهار حیطه (۱) بیماران مبتلا به کرونا و خانواده آن‌ها، (۲) پرستاران و ارائه‌دهندگان مراقبت، (۳) دانشجویان پرستاری، اساتید و اعضای هیئت‌علمی پرستاری و (۴) سیستم‌های ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی و درمانی قرار داشتند (جدول ۲).

مطالعات مرتبط، انتخاب مطالعات، جدول‌بندی داده‌ها، جمع‌بندی و خلاصه‌سازی و گزارش نتایج است (۲۱).

مطالعه حاضر نیز گام‌های پنج‌گانه این چارچوب را به عنوان مبنای انجام فرایند تحقیق بر روی عناوین مطالعات انجام شده در حوزه موضوعی کووید-۱۹ در ایران، قرار داد. در گام اول سؤال‌های پژوهش تعیین گردید که شامل (۱) تمرکز اصلی مطالعات پرستاری مربوط به کرونا در ایران چه زمینه‌هایی است؟ (۲) خلأهای پژوهشی در مطالعات پرستاری در حوزه کووید ۱۹ در ایران چیست؟

در گام دوم برای پاسخ به سؤالات پژوهش جستجو توسط محققان در "سامانه ملی اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی" با استفاده از کلیدواژه‌های کرونا، کووید، پرستاری، پرستاران، مراقبت پرستاری، دانشجویان پرستاری، اساتید و اعضای هیئت‌علمی پرستاری انجام شد. گام سوم انتخاب مطالعات با تعیین معیارهای ورود و خروج انجام شد. معیارهای ورود شامل طرح‌های پژوهشی بود که در بازه زمانی بهمن‌ماه ۱۳۹۸ الی آبان‌ماه ۱۴۰۰ ارائه شده و کد اخلاقی دریافت نمودند، همچنین در عناوین آن‌ها واژه‌های مرتبط با حرفه پرستاری. مطالعاتی که در سامانه ملی اخلاق در پژوهش‌های زیستی ثبت نشده بودند یا در عناوین آن‌ها واژه‌های مرتبط با حرفه پرستاری از قبیل: پرستاری، پرستاران، مراقبت پرستاری، دانشجویان پرستاری، اساتید و اعضای هیئت‌علمی پرستاری قید نشده بود از مطالعه خارج شدند. در جستجوی اولیه ۳۹۲۲ عنوان مرتبط با کرونا شناسایی شدند. سپس عناوین یک‌به‌یک بررسی شدند. بر اساس مراحل پیشنهادی آرکسی و اومالی

جدول (۱): فراوانی عناوین طرح‌های پژوهشی مصوب پیرامون کرونا در ایران

عنوان	تعداد	درصد
تعداد کل طرح‌های پژوهشی مصوب پیرامون موضوع کرونا در ایران	۳۹۲۲	۱۰۰
تعداد کل طرح‌های پژوهشی مصوب پیرامون موضوع کرونا در ایران با کلیدواژه کرونا	۳۱۴۸	۲۶/۸۰
تعداد کل طرح‌های پژوهشی مصوب پیرامون موضوع کرونا در ایران با کلیدواژه کووید	۷۷۴	۷۴/۱۹
تعداد کل طرح‌های پژوهشی مرتبط با حرفه پرستاری مصوب پیرامون موضوع کرونا در ایران	۷۱۰	۱۸/۱۰
تعداد کل طرح‌های پژوهشی پرستاری مصوب که در عناوین آن‌ها واژه‌های پرستاران، پرستاری، مراقبت پرستاری، دانشجویان پرستاری، اساتید و اعضای هیئت‌علمی پرستاری قید شده است	۱۸۳	۴/۷

جدول (۲): موضوعات عناوین طرح‌های پژوهشی پرستاری مصوب پیرامون موضوع کرونا در ایران

موضوعی	دسته‌بندی
بیماران مبتلا به کرونا و خانواده آن‌ها	اضطراب مرگ، استرس و اضطراب، افسردگی، اختلالات خلقی همراه با علائمی مانند پریشانی، ترس، نامیدی، احساس تنهایی و استرس پس از آسیب، خشونت و تعارض، ارتقای تاب‌آوری، سوگ
معنویت	معنویت درمانی، سلامت معنوی، آموزش مبتنی بر معنا درمانی، اثربخشی دعا، مراقبه، کرامت و شأن انسانی

موضوعی	دسته‌بندی
رفتارهای خودمراقبتی و پیشگیرانه از ابتلا به کرونا، سواد سلامت، تبعیت و عدم تبعیت از دستورات ارتقای سلامت	پیشگیری کننده از ابتلا به کرونا، آموزش مبتنی بر مدل چند نظریه‌ای تغییر رفتار، نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده
نیازهای فیزیکی	مشکلات تنفسی و گوارشی، کیفیت خواب، وضعیت تغذیه‌ای، خستگی
تعاملات الکترونیکی	آموزش به صورت تله نرسینگ، آموزش به صورت چندرسانه‌ای
روان‌شناختی	اضطراب مرگ، اضطراب هستی، استرس، تنیدگی، دشواری در تنظیم هیجان، استرس پس از سانحه، راهبردهای کنترل فکر، خستگی، اختلال خواب، حمایت اجتماعی، خودکارآمدی، تاب‌آوری، مهارت‌های مقابله‌ای، خوش بینی، شفقت به خود، مهرورزی به خود، رضایت از زندگی، درمان شناختی رفتاری، درمان هیجان مدار، منزلت اجتماعی و حرفه‌ای، تصویر ذهنی
پرستاران و ارائه‌دهندگان مراقبت	معنویت و اخلاق
مراقبت	دپیسترس اخلاقی، شجاعت اخلاقی، پریشانی اخلاقی، حساسیت اخلاقی، سلامت معنوی، هوش معنوی
ایمنی بیمار و پرستار	مراقبت ایمن، رعایت احتیاطات استاندارد در مراقبت از بیمار مبتلا به کووید ۱۹، فراوانی ضایعات پوستی در اثر استفاده از ماسک
حیطه شغلی	معنا و ارزشهای شغلی، ترک شغل، فرسودگی شغلی، بار کاری بالا و مراقبت پرستاری فراموش شده و از دست رفته، کیفیت زندگی کاری، حمایت سازمانی
آموزش مجازی	کیفیت آموزش مجازی، نقاط قوت و ضعف در اجرای یادگیری الکترونیک، برنامه توانمندسازی اعضای هیئت‌علمی برای آموزش الکترونیکی
دانشجویان و اعضای هیئت‌علمی پرستاری	رضایت و رغبت تحصیلی
رضایت و رغبت تحصیلی	رضایت‌مندی تحصیلی، انگیزه تحصیلی، ترک رشته تحصیلی، اهمال کاری تحصیلی
روش‌های آموزشی در دوران کرونا	یادگیری خودراهبر، سبک‌های یادگیری دانشجویان
نیازهای آموزشی و اطلاعاتی در طول آموزش بالینی	میزان تحقق اهداف دروس بالینی نحوه پوشیدن و درآوردن تجهیزات حفاظت فردی، نحوه مراقبت از بیماران مشکوک به کووید-۱۹، روش‌های پیشگیری از ابتلا به کووید-۱۹ هنگام کارآموزی
سیستم‌های ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی و درمانی	مدیریت منابع و بهبود کیفیت
مدیریت پسماندها، چالش‌ها و موانع مدیریتی، کیفیت خدمات بهداشتی ارائه شده، کارایی نظام سلامت	

بحث و نتیجه‌گیری

همه‌گیری جهانی کووید-۱۹ بحران بزرگی را برای سلامت عمومی و زندگی تمامی مردم جهان مطرح نموده است که در آن سرعت انتشار و خطرناک بودن آن، نه تنها سلامت عمومی بلکه تمامی جنبه‌های زندگی انسان از قبیل توسعه اقتصادی و اجتماعی را نیز تهدید می‌کند. راه حل این بحران، شناخت کامل مسئله، پیامدهای مرتبط با آن در مناطق مختلف و شناسایی راه‌حلهای ممکن برای مقابله با آن است. بنابراین، ارتقای دانش علمی در مورد کووید-۱۹ ضروری است. در همین راستا تقاضا برای انجام پژوهش‌های مختلف در این زمینه جهت شناخت ابعاد مختلف این همه‌گیری جهانی کووید-۱۹ بحران بزرگی را برای سلامت عمومی و زندگی تمامی مردم جهان مطرح نموده است که در آن سرعت انتشار و خطرناک بودن آن، نه تنها سلامت عمومی بلکه تمامی جنبه‌های زندگی انسان از قبیل توسعه اقتصادی و اجتماعی را نیز تهدید می‌کند. راه حل این بحران، شناخت کامل مسئله، پیامدهای مرتبط با آن در مناطق مختلف و شناسایی راه‌حلهای ممکن برای مقابله با آن است. بنابراین، ارتقای دانش علمی در مورد کووید-۱۹ ضروری است. در همین راستا تقاضا برای انجام پژوهش‌های مختلف در این زمینه جهت شناخت ابعاد مختلف این همه‌گیری، به وجود آمده است. در ایران نیز دانشکده‌ها و مراکز تحقیقاتی پرستاری با ترغیب و تشویق پژوهشگران به انجام پژوهش‌های مرتبط با این همه‌گیری و سرعت بخشیدن به تصویب و اجرایی کردن آن گام مهمی در این راستا برداشته‌اند. بنابراین مطالعه حاضر باهدف بررسی عناوین طرح‌های تحقیقاتی پرستاری در حال اجرا یا اتمام یافته مصوب در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی ایران در حوزه موضوعی کووید-۱۹ انجام شد. در پاسخ به سؤال اول پژوهش نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که در ابتدای سال ۲۰۲۰ پژوهش‌های بسیاری توسط مراکز مختلف دانشگاهی و پژوهشی ایران مصوب شده است که بر مبنای نتایج این

همه‌گیری جهانی کووید-۱۹ بحران بزرگی را برای سلامت عمومی و زندگی تمامی مردم جهان مطرح نموده است که در آن سرعت انتشار و خطرناک بودن آن، نه تنها سلامت عمومی بلکه تمامی جنبه‌های زندگی انسان از قبیل توسعه اقتصادی و اجتماعی را نیز تهدید می‌کند. راه حل این بحران، شناخت کامل مسئله، پیامدهای مرتبط با آن در مناطق مختلف و شناسایی راه‌حلهای ممکن برای مقابله با آن است. بنابراین، ارتقای دانش علمی در مورد کووید-۱۹ ضروری است. در همین راستا تقاضا برای انجام پژوهش‌های مختلف در این زمینه جهت شناخت ابعاد مختلف این

۱۹، آموزش الکترونیکی در آموزش پرستاری بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد و ممکن است بر سلامت و پیامدهای تحصیلی دانشجویان تأثیر بگذارد. بیشتر دانشجویان بدون تعامل واقعی، مقابل کامپیوتر/گوشی‌های تلفن خود قرار می‌گیرند که ممکن است بر سلامت روان آن‌ها اثر بگذارد. از این‌رو نیاز به بررسی بیشتری احساس می‌شود.

در حوزه سیستم‌های ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی و درمانی لازم است تحقیقات بیشتری مرتبط با مدیریت منابع انسانی انجام شود. با توجه به شیوع جهانی کمبود پرستار، حفظ کارکنان در سیستم‌های ارائه‌دهنده مراقبت بهداشتی، یک موضوع مهم در تحقیقات در سراسر دنیاست (۲۹)، لذا از اکنون باید برای آینده، تعداد پرستار کافی برآورد شود و همچنین برنامه‌ریزی لازم جهت نحوه تأمین پرستاران صورت گیرد (۳۰) به عبارت دیگر لازم است طراحی مدل‌های استراتژیک نوآورانه برای تأمین نیروی انسانی انجام گیرد. علاوه بر این با توجه به بار کاری بالا، حقوق کم، نسبت بالای بیمار به پرستار، تعهد سازمانی در میان پرستاران نیز نیاز به بررسی بیشتری دارد (۳۱)

از جمله محدودیتهای پژوهش حاضر می‌توان به عدم بررسی نتایج طرح‌های پژوهشی مصوب پایان یافته و منتشر شده اشاره نمود، لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی نتایج طرح‌های پژوهشی مصوبی که به اتمام رسیده‌اند و نتایج آن‌ها منتشر شده است، مورد بررسی و مقایسه قرار گیرند تا بتوان بهترین و مؤثرترین اقدام در راستای ارتقای کیفیت مراقبت‌های پرستاری ارائه شده و بهبودی بیماران و رضایتمندی آنان، همچنین برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در نظام سلامت و ایجاد بستر لازم و امکانات مناسب در اختیار اساتید و اعضای هیئت‌علمی پرستاری جهت افزایش اثربخشی آموزشهای مجازی ارائه شده به دانشجویان پرستاری، اتخاذ شود.

بنابراین نتایج پژوهش حاضر می‌تواند به پژوهشگران، اساتید و اعضای هیئت‌علمی، مدیران و سیاست‌گذاران حرفه پرستاری از طریق شناسایی هر چه بیشتر و سریع‌تر موضوعاتی که پیرامون آن‌ها تحقیقات صورت گرفته، میزان تحقیقات انجام شده در موضوعی خاص و بهره‌مندی از نتایج آن‌ها در جهت حل مسائل، نیازها و مشکلات مرتبط با پیشگیری، مراقبت و درمان کرونا و همچنین آموزش پرستاران در دوران کرونا کمک نماید. همچنین نتایج پژوهش حاضر می‌تواند با شناسایی موضوعاتی که هنوز پژوهشی در زمینه آن‌ها صورت نگرفته است به پژوهشگران پرستار در اتخاذ موضوعات پژوهشی موردنیاز و در راستای اولویت‌های پژوهشی کشور و بنابراین به افزایش بدنه دانش رو به رشد پیرامون موضوع کرونا در کشورمان کمک نماید.

پژوهش در ۴ حیطه دسته‌بندی شدند که شامل بیماران مبتلا به کرونا و خانواده آن‌ها، پرستاران و ارائه‌دهندگان مراقبت، دانشجویان پرستاری، اساتید و اعضای هیئت‌علمی پرستاری و سیستم‌های ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی درمانی می‌باشند. بیشترین تعداد طرح‌های تحقیقاتی مصوب مربوط به بیماران مبتلا به کرونا و خانواده آن‌ها و نیز پرستاران و ارائه‌دهندگان مراقبت سلامت بوده است. در این حوزه، مطالعات انجام شده غالباً پیرامون موضوعات روان‌شناختی از جمله اضطراب، مرگ، استرس و افسردگی بود. یکی از مهمترین پیامدهای شیوع ویروس کرونا، ایجاد ترس و اضطراب در سرتاسر جهان است (۲۲). نتایج حاصل از مطالعات مختلف حاکی از آن است که وجود اختلال افسردگی، اضطراب، اختلالات خلقی همراه با علائمی مانند پریشانی، ترس و ناامیدی در ابتدای شیوع کووید-۱۹ در بیماران و خانواده‌ها بسیار شایع بوده است (۲۵-۲۳). در پرستاران نیز به خاطر تماس نزدیک با بیماران این وضعیت شدیدتر گردیده بود (۲۶). از این‌رو شیفت قسمت اعظم تحقیقات به سمت موضوعات روان‌شناختی بوده است.

در پاسخ به سؤال دوم پژوهش و بیان خلاءهای پژوهشی صورت گرفته باید گفت در حوزه بیمار و خانواده توسعه مدل‌ها و نظریه‌های مراقبتی پرستاری و ارتباط نظریه‌های پرستاری و تأثیر آن‌ها در مراقبت پرستاری از بیماران مبتلا به کووید ۱۹، نیز لازم است مورد بررسی قرار گیرد تا بتوان با به‌کارگیری نظریه‌های پرستاری در فرایند پرستاری مراقبت از بیماران مبتلا به بیماری کووید ۱۹، کیفیت مراقبت‌ها را ارتقاء بخشید (۲۷).

در حوزه پرستاران و ارائه‌دهندگان مراقبت می‌توان بیان نمود، از آنجایی که تمایل پرستاران در مراقبت از بیمارهای عفونی نو ظهور مانند کووید ۱۹ از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است (۲۸)، لذا لازم است مطالعات بیشتری در حیطه تمایل پرستاران به ارائه مراقبت از بیماران مبتلا به بیماری عفونی صورت گیرد و همچنین صلاحیت پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به بیماری عفونی از جمله کووید ۱۹ بررسی گردد. بنابراین روانسنجی و یا طراحی پرسشنامه‌هایی جهت سنجش موارد مذکور موردنیاز است تا بتوان بر اساس آن‌ها نقاط قوت و ضعف موجود را بیشتر شناسایی نمود و سپس برنامه‌ریزی و اتخاذ اقدامات لازم در راستای کاهش نقاط ضعف و ارتقاء نقاط قوت صورت گیرد.

در حوزه دانشجویان، اساتید و اعضای هیئت‌علمی پرستاری، همچنین سیستم‌های ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی درمانی مطالعات کمتری صورت گرفته است. در حوزه دانشجویان، اساتید و اعضای هیئت‌علمی پرستاری بیشترین پژوهش‌ها در رابطه با کیفیت آموزش‌های مجازی و نقاط ضعف و قوت این روش آموزشی و نیز توانمند بودن اساتید در استفاده از آن بود. در طول پاندمی کووید

نهایت سپاس و قدردانی خود را از این واحد و نیز از مسؤول واحد اطلاعات و فناوری دانشکده پرستاری تبریز ابراز می‌دارند که با راهنمایی در انتخاب کلیدواژه‌های مناسب برای دریافت طرح‌های تحقیقاتی، پژوهشگران را یاری نمودند.

تشکر و قدردانی

این مطالعه به سفارش شبکه ملی تحقیقات پرستاری^۱ و کارگروه کرونا و تحقیقات پرستاری صورت گرفته است. پژوهشگران

References:

1. Chen S, Yang J, Yang W, Wang C, Barnighausen T. COVID-19 control in China during mass population movements at New Year. *Lancet* 2020;395(10226):764-6.
2. Heymann DL, Shindo N. COVID-19: what is next for public health? *Lancet* 2020; 395(10224):542-5.
3. Al Mohaisen M. Awareness among a Saudi Arabian university community of Middle East respiratory syndrome coronavirus following an outbreak. *East Mediterr Health J* 2017;23(5):351-60.
4. Holland P, Tham TL, Sheehan C, Cooper B. The impact of perceived workload on nurse satisfaction with work-life balance and intention to leave the occupation. *App Nurs Res* 2019;49:70-6.
5. Chan EYY, Gobat N, Kim JH, Newnham EA, Huang Z, Hung H, et al. Informal home care providers: the forgotten health-care workers during the COVID-19 pandemic. *Lancet* 2020;395(10242):1957-9.
6. Parodi SM, Liu VX. From containment to mitigation of COVID-19 in the US. *Jama* 2020;323(15):1441-2.
7. Ramanan M, Stolz A, Rooplalasingh R, Billot L, Myburgh J, Venkatesh B. An evaluation of the quality and impact of the global research response to the COVID-19 pandemic. *Med J Australia* 2020;213(8):380.
8. Taheri S. A Review on Coronavirus Disease (COVID-19) and What is Known about it. *Depiction Health* 2020;11(1):87-93.
9. Haleem A, Javaid M, Vaishya R, Deshmukh S. Areas of academic research with the impact of COVID-19. *Am J Emerg Med* 2020;38(7):1524-6.
10. Witham MD, Anderson E, Carroll CB, Dark PM, Down K, Hall AS, et al. Ensuring that COVID-19 research is inclusive: guidance from the NIHR INCLUDE project. *BMJ Open* 2020;10(11):e043634.
11. Chahrour M, Assi S, Bejjani M, Nasrallah AA, Salhab H, Fares M, et al. A bibliometric analysis of COVID-19 research activity: a call for increased output. *Cureus*. 2020;12(3): e7357.
12. Tran BX, Ha GH, Nguyen LH, Vu GT, Hoang MT, Le HT, et al. Studies of novel coronavirus disease 19 (COVID-19) pandemic: a global analysis of literature. *IInt J Env Res Pub Health* 2020;17(11):4095.
13. Meskarpour-Amiri M, Shams L, Nasiri T. Identifying and categorizing the dimensions of Iran's health system response to the Covid-19 pandemic. *J Military Med* 2020;22(2):108-14.
14. D'Antonio P, Naylor M, Aiken L. Nursing research is coronavirus research. *Res Nursing Health* 2020;43(3):215.
15. Maxton F, Darbyshire P, Thompson DR. Research nurses rising to the challenges of COVID - 19. *J Clin Nurs* 2020.
16. Lake ET. How effective response to COVID - 19 relies on nursing research. *Res Nurs Health* 2020;43(3):213.
17. Im EO, Sakashita R, Oh EG, Tsai HM, Chen CM, Lin CC, et al. COVID - 19 and nursing research across five countries/regions: Commonalities and recommendations. *Res Nurs Health* 2021;44(5):758-66.

¹ National Institute of Nursing Research (NINR)

18. Boyack KW, Smith C, Klavans R. Toward predicting research proposal success. *Scientometrics* 2018;114(2):449-61.
19. Levac D, Colquhoun H, O'Brien KK. Scoping studies: advancing the methodology. *Implement Sci* 2010;5(1):1-9.
20. Munn Z, Peters MD, Stern C, Tufanaru C, McArthur A, Aromataris E. Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach. *BMC Med Res Method* 2018;18(1):1-7.
21. Arksey H, O'Malley L. Scoping studies: towards a methodological framework. *Int J Soc Res Method* 2005;8(1):19-32.
22. Wang C, Pan R, Wan X, Tan Y, Xu L, Ho CS, et al. Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *Int J Environ Res Public Health* 2020;17(5):1729.
23. Brooks SK, Webster RK, Smith LE, Woodland L, Wessely S, Greenberg N, et al. The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *Lancet* 2020;395(10227):912-20.
24. Cao W, Fang Z, Hou G, Han M, Xu X, Dong J, et al. The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatr Res* 2020;287:112934.
25. De Sousa A, Mohandas E, Javed A. Psychological interventions during COVID-19: challenges for low and middle income countries. *Asian J Psychiatr* 2020;51:102128.
26. Nadeem F, Sadiq A, Raziq A, Iqbal Q, Haider S, Saleem F, et al. Depression, Anxiety, and Stress Among Nurses During the COVID-19 Wave III: Results of a Cross-Sectional Assessment. *J Multidiscip Healthcare* 2021;14:3093.
27. Almeida IJSd, Lúcio PdS, Nascimento MFd, Coura AS. Coronavirus pandemic in light of nursing theories. *Revista Brasileira Enfermagem* 2020;73.
28. Oh N, Hong N, Ryu DH, Bae SG, Kam S, Kim K-Y. Exploring nursing intention, stress, and professionalism in response to infectious disease emergencies: the experience of local public hospital nurses during the 2015 MERS outbreak in South Korea. *Asian Nurs Res* 2017;11(3):230-6.
29. Bogaert PV, Clarke S. The organizational context of nursing practice: concepts, evidence, and interventions for improvement. Cham Switzerland: Springer International Publishing; 2018.
30. Gunawan J. COVID-19: Praise is welcome, but nurses deserve a pay rise. *Belitung Nurs J* 2020;6(5):150-1.
31. Cabrera E, Zabalegui A. Nurses workforce and competencies. A challenge for health systems more than ever. *Nurs Edu Prac* 2020;48:102858.

A REVIEW OF APPROVED NURSING RESEARCH PROJECTS RELATED TO THE CORONAVIRUS IN IRAN: A SCOPING REVIEW STUDY

Leila Valizadeh¹, Bahareh Akbarzadeh², Farzaneh Bagheriyeh^{3*}

Received: 04 July, 2022; Accepted: 06 June, 2023

Abstract

Background & Aims: In response to the COVID-19 pandemic, nursing researchers have conducted various studies on different dimensions of this disease. Therefore, recognizing and evaluating research and scientific activities is very necessary for research planning and policy making. The present study was conducted to investigate the topics of approved nursing research projects on the subject of coronavirus in Iran.

Materials & Methods: This study is a scoping review based on the five steps proposed by Arksey and O'Malley (2005), including identifying and determining research questions, identifying relevant studies, selecting studies, tabulating data, summarizing, and reporting. The results were conducted between 2019 and 2021.

Results: The results showed that the largest number of approved research projects were related to the patients with Corona and their families, as well as nurses and health care providers. In this field, the studies were mostly focused on psychological issues such as anxiety, death, stress, and depression. In the field of patient and family, it is necessary to investigate the development of nursing care models and theories as well as the relevance of nursing theories and their effect on nursing care of patients with covid-19 so that, we could be able to improve the quality of care by applying nursing theories in the nursing process of caring for patients with Covid-19. In the field of nurses and care providers, it is necessary to conduct more studies on nurses' willingness to provide care for patients with infectious diseases, and examine nurses' competence in caring for patients with infectious diseases, including Covid-19. Fewer studies have been conducted in the field of nursing students and faculty members, as well as healthcare service provider systems. In this area, most research was related to the quality of virtual education, the strengths and weaknesses of this educational method, and the faculty members' ability to use them. E-learning may affect students' health and academic outcomes; hence further research is needed. In the field of healthcare service provider systems, it is necessary to conduct more research on human resource management. It is also necessary to design innovative strategic models to provide human resources.

Conclusion: The results of the present research can help nursing researchers, professors and faculty members, managers and policy makers of the nursing profession in identifying more and faster research topics needed and in line with research priorities, and therefore lead to the increase of the growing body of knowledge about the Corona issue.

Keywords: Approved Research Proposal, Covid-19, Ethics System in Biological Research, Nursing Research

Address: Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran

Email: fbagheriyeh95@gmail.com

Tel: +984432754961

This is an open-access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, as long as the original work is properly cited.

¹ Department of Pediatric Nursing, School of Nursing and Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

² PhD candidate in nursing, Department of Pediatric Nursing, Islamic Azad University, Tehran Medical Branch, Iran

³ Assistant Professor, Department of Medical Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran. (Corresponding Author)